

שאלות ומ' 1
שאלות ושאלות - אביב
שאלות ושאלות חקסיית

חג פסח

"שאלות ושאלות" - אביב השאלות השאלות

מסכת ברכות, י"ג, ע"א ע"ב

אשר אנכי מצוך היום על לבבך מכאן אתה למד שכל הפרשה כולה צריכה כוונה אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן הלכה כר"ע איכא דמתני לה אחא דתניא *הקורא את שמע צריך שיכוין את לבו ר' אדא משום ר' יהודה אמר כיון שבחון לבו בפרק ראשון שוב אינו צריך אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן הלכה כר' אחא שאמר משום ר' יהודה תניא איך והיו שלא יקרא למפרע על לבבך ר' זוטרא אמר עד כאן מצות כוונה מכאן ואילך מצות קריאה רבי יאשיה אמר עד כאן מצות קריאה מכאן ואילך מצות כוונה מ"ש מכאן ואילך מצות קריאה דכתיב לרבר במ הכא נמי הא כתיב ודברת במ ה"ק עד כאן מצות כוונה וקריאה מכאן ואילך קריאה בלא כוונה ומאי שנא עד כאן מצות כוונה וקריאה דכתיב על לבבך ודברת במ התם נמי הא כתיב על לבבכם לרבר במ ההוא מבני ליה לרברבי יצחק *דאמר °ישמתם את דברי אלה צריכה שתהא שימה כנגד הלב: אמר מר ר' יאשיה אמר עד כאן מצות קריאה מכאן ואילך מצות כוונה מ"ש מכאן ואילך מצות כוונה משום דכתיב על לבבכם הכא נמי הא כתיב על לבבך ה"ק עד כאן מצות קריאה וכוונה מכאן ואילך כוונה בלא קריאה ומ"ש עד כאן מצות קריאה וכוונה דכתיב על לבבך ודברת במ התם נמי הא כתיב על לבבכם לרבר במ ההוא בדברי

*היה *קורא בתורה והגיע זמן המקרא אם כוון לבו יצא בפרקים שואל מפני הכבוד ומשיב ובאמצע שואל מפני היראה ומשיב דברי ר' מאיר ר' יהודה אמר *באמצע שואל מפני היראה ומשיב מפני הכבוד ובפרקים שואל מפני הכבוד ומשיב שלום לכל אדם אלו הן בין הפרקים בין ברכה ראשונה לשניה בין שניה לשמיע בין שמע לוהיה אם שמע בין והיה אם שמע לוואמר בין ויאמר לאמת ויצבי ר' יהודה אמר *בין ויאמר לאמת ויצבי לא יפסיק אמר ר' יהושע °בן קרח *למה קדמה פרשת שמע לוהיה אם שמע *כדי שיקבל עליו עול מלכות שמים תהלה ואחר כך מקבל עליו עול מצות והיה אם שמע לוואמר שזוהיה אם שמע נהג בין ביום ובין בלילה *ויאמר אינו נהג אלא ביום בלבד: *גמ' ש"מ *מצות צריכות כוונה מאי אם כוון לבו לקרות לקרות והא קא קרי בקורא להניה: ת"ר *ק"ש ככתבה דברי רבי וחכ"א *בכל לשון מ"ש דרבי אמר קרא והיו בהיותן יהו ורבנן מאי מעמייהו אמר קרא שמע בכל לשון שאתה שומע ולרבי נמי הא כתיב שמע ההוא מבני ליה השמע לאונך מה שאתה מוציא מפיך *ורבנן סברי יהו כמאן דאמר לא השמיע לאונו יצא ולרבנן נמי הא כתיב והיו *ההוא מבני ליה שלא יקרא למפרע ורבי שלא יקרא למפרע מנא ליה נפקא ליה מדברים הדברים ורבנן דברים הדברים לא דרשי למימרא דסבר רבי רכל התורה כולה בכל לשון נאמרה דאי סלקא דעתך בלשון הקודש נאמרה והיו דכתב רחמנא למה לי איצטריך משום דכתיב שמע דכתיב רבנן דכל התורה כולה בלשון הקודש נאמרה דאי סלקא דעתך בכל לשון נאמרה שמע דכתב רחמנא למה לי איצטריך משום דכתיב והיו: ת"ר והיו שלא יקרא למפרע הדברים על לבבך יכול תהא כל הפרשה צריכה כוונה תלמוד לומר האלה עד כאן צריכה כוונה מכאן ואילך אין צריכה כוונה דברי ר' אליעזר א"ל רבי עקיבא הרי דא אמר

תורה כתיב וה"ק רחמנא אנמירו בניינו תורה כי היכי דליגמר בו: ת"ד °שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד *עד כאן צריכה כוונה הלב דברי ר"מ אמר רבא הלכה כר"מ תניא סומכוס אמר *כל המאריך באחד מאריבין לו ימיו ושנותיו אמר רב אחא בר יעקב ובדל"ית אמר רב אשי זיבלבר שלא יחטוף בת"ת ר' ירמיה הנה יתיב קמיה דר' [הייא בר אבא] חוייה דהוה מאריך מוכא א"ל *כיון דאמליכתיה למעלה ולמטה ולא רבע הודות השמים תו לא צריכת:

הנה עיון

הלכות קריאת שמע סימן ס הלכה ה

*הקורא את 'שמע' ולא (יא) כגון לבו בפסוק ראשון שהוא 'שמע ישראל' לא יצא ידי חובתו. והשאר אם לא כגון לבו, אפילו הנה קורא בתורה (יב) או מגיה הפרשיות האלו בעונת קריאת שמע, יצא, והוא שפגון לבו בפסוק (ג) ראשון:

משנה ברורה

בספריהם, עין בתיאורם בכלל כא ובגוף-החיים הלכות קריאת שמע ובמשנה-רב: ה (יא) כגון לבו. כונה זו האמורה פאן איננו הפנה האמורה בסעיף ד, דשם הוא הפנה לצאת ידי חובת מצוה, זה בעיניו לכל הפרשיות (כמו שכתב הריטב"א בראש-השנה ושיטה מקפצת בברכות), מה שאין פן כונה זו הוא להתבונן ולשום על לבו מה שהוא אומר, ולקח הוא לעפוקא רק בפסוק ראשון, שיש בו עקר קבלת על מלכות שמים ואהדותו: תבנה. (ט) ויש אומרים שאפילו כונה לצאת הוא לעפוקא רק בפסוק ראשון: (יב) או מגיה. (י) והוא שקורא בהלכות:

מכללת הרצוג-גוש עציון
ימי עיון בתנ"ך
קיץ תשס"ט

נסכת פסחים, ו, ע"א

*ת"ד כיצד היו כורכין את שמע אומרים שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחר ולא היו מפסיקין דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר מפסיקין היו אלא שלא היו אומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד *ואנן מאי מעמא אמרינן ליה כדדריש'ר' שמעון בן *לקיש דאמר רשב"ל *ויקרא יעקב אר' בניו ויאמר האספו ואגידה לכם ביקש יעקב לגלות לבניו קץ הימין ונסתלקה ממנו שכינה אמר שמא חס ושלום יש בממתי פסול כאברהם שיצא ממנו ישמעאל ואבי יצחק שיצא ממנו עשו אמרו לו בניו שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד אמרו כשם שאין בלבך אלא אחד כך אין בלבנו אלא אחד באותה שעה פתח יעקב אבינו ואמר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד אמרי רבנן היכי נעביד נאמרותו לא אמרו משה רבינו לא נאמרותו אמרו יעקב התקיני שיהו אומרים אותו בחשאי אמר רבי יצחק אמרי דבי רבי אמי משל לבת מלך שהריחה ציקי קדירה אם תאמר יש לה גנאי לא תאמר יש לה צער התחילו עבדיה להביא (6) בחשאי אמר רבי אבהו התקיני שיהו אומרים אותו בקול רם מפני תרעומת המנין ובנהרדעא דליכא מינין עד השתא אמרי לה בחשאי : *תנו רבנן ששה דברים עשו אנשי יריחו שלשה ברצון חכמים ושלשה שלא ברצון חכמים ואלו ברצון חכמים מרכיבין דקלים כל היום וכורכין את שמע וקוצרין לפני העומר ואלו שלא ברצון חכמים גודשין לפני העומר ופורצין פרצות בגנותיהן ובפרדסותיהן להאכיל נשר לעניים בשני בצורת בשבתות וימים טובים ומזירין גמוזות של הקדש של דרוב ושל שקמה דברי רבי מאיר אמר לו רבי יהודה אם ברצון חכמים היו עושין יהו כל אדם עושין כן אלא אלו ואלו שלא ברצון חכמים היו עושין על שלשה מיתו בידם ועל שלשה לא מיתו בידם ואלו שלא מיתו בידם מרכיבין דקלים כל היום וכורכין את שמע וקוצרין וגודשין לפני העומר ואלו שמיתו בידם מזירין גמוזות של הקדש של הרוב ושל שקמה ופורצין פרצות בגנותיהן ופרדסיהן להאכיל נשר לעניים בשבתות וימים טובים בשני בצורת נותנין פיהא לירק ומיתו בידם חכמים וסבר רבי יהודה קצירה שלא ברצון חכמים היא *והתנן אנשי יריחו קוצרין לפני העומר ברצון חכמים וגודשין לפני העומר שלא ברצון חכמים ולא מיתו בידם חכמים

משירי ציון / לאה גולדברג

האם זע ענבל זהב בְּרָקיע עֲלֵיוֹן?

הַנֶּטֶף אֶגֶל טל

על צִמְרֵת הַבְּרוֹשׁ הַגֶּבֶה?

שִׁירוֹ לָנוּ מְשִׁירֵי צִיוֹן

אֵיךְ נִשְׁיר שִׁיר צִיוֹן עַל אֲדַמַּת צִיוֹן

וְעוֹד לֹא הִתְחַלְנוּ לְשִׁמְעַ?